

Ysyrga / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Ysyrga / hekaýa YSYRGA

Sawçylyga barylady. Barlan gapydan razylyk alyndy. «Sähetmyrat bilen Aýjemal jan çagalykdan bile ulaldy. Olar biri-birini gowy görýärler» diýmekdenem Tagangül eje saklandy. Nämä gerek bu hakda aýdyp oturmak? Muny şonsuz hem bilýärler ahyryn. Toýuň sähedi erte-birigün belli ediljek bolnup ýörkä, obany şum habar dalap geçdi.

Meýdan aga ähli işini ogly Sähetmyrada galdyryp, urşa gitdi. Ýöne Sähetmyrat hem ýola taýýarlyk görüp ugrady. Tagangül ejäniň ogluny ýanyndan aýrasy gelmedi. Ol bar zada kaýyllyk bilen taýýarlan goşaltasyny ogluna uzatdy. Sandyraýan elleri

bilen Sähetmyradyň egninden sypady:

– Ägä bolgun, oglum... Gözsüz batyrlyk etmegin. Kakaň ýanyna barsaň, ondanam habardar bol. Ol gyzmarakdyr. Syýýndan çekip durgun.

– Hökman, eje – diýip Sähetmyrat baş atdy. Ol aljyraňňy halda elini hereketlendirdi. Nämedir bir zat aýtmaga peýlendi. Ýöne aýtmagyň ebeteýini tapman kösendi. – Kakam: «Jöweni gowuja edip or» diýipdi. Onam-a ormaga ýetişmedim, eje.

– Entek jöwenler oňly bişenok. Bişýänçä bolsa, dolanarsyňyz ahyryn. Men ony guş-gumursydan gorar ýörerin.

– Hawa-la, jöwenler bişýänçä geleris – diýip, Sähetmyrat howsalaly jogap berdi. – Onsoň kakam bilen bileje oraýarys. Özüňi horlamagyn, eje! Agyrrak iş tapylsa, degme, durubersin. Kakam bile gelip, özümüz ederis.

– Enşallasa, sag-aman dolanyň, nemisleri ýer ýuwutsyn, ylaýym!

– diýip, Tagangül eje elewredi. Seni öýli-işikli edip, agtyk görjekdik. Wah, balam...

– Eje! – diýip, häliden bäre nädip aýtjagyny bilmän duran Sähetmyrat gyzardy.

– Bir zat aýtjak bolýaňmy, oglum?

– Hawa, eje.

– Aýt, oglum aýt! Çekinme.

– Toýuň taýýarlygyny görüp ýördüňiz...

– Görüp ýördük, Sähetmyrat jan.

– Şeýle bolansoň ho arada bazara gidenimde oňa diýip bir ysyrğa alypdym. Şony saňa berip ötägideýin?! Gowşurarsyň...

– Gowşuraryn, oglum. Hökman gowşuraryn! Ondan ýaňa arkaýyn bolaý. Ynha, hä diýmän gellersiň. Şonda toý ederis! Aýjemal jana bolsa ysyrğany dakarys.

– Men gelerin, eje!

– Hökman gellersiň, balam! Men saňa garaşjak ahyryn. Aýjemal janam garaşar. Men oňa hemmesini gürrüň bererin. «Sähetmyrat janam: «Garaşsyn!» diýdi diýerin. Goý, ol utansa, utanybersin. Men welin, muňa birjigem utanmaryn...

Ogul gitdi. Ondan bäre niçeme ýyllar geçdi! O wagt kyrk ýaşly Tagangül eje indi segsen ýaşy arka atdy. Saglykda gezip ýören bolsa, onuň ogly Sähetmyrat bu gün altmyş ýaşamalydy. Hany, boldumy näme?! Meýdan aga-da, Sähetmyrat hem dolanmagy wada edip gidipdiler. Ýöne uruş olaryň ikisiniňem ömür tanapyny üzdi gitdi. Bu Tagangül ejäniň jigerine ýara bolup ornady.

Tagangül eje gugaryp duran öýünde gydyrdanyp ýör. Her ýyl

melleginiň ýarysyna jöwen ekýär. Ony yhlas bilen otaýar, suwa ýakýar. «Jöwen indi möwrütini ötürdi, Tagangül eje. Mellegiňize başgarak ekin ekin. Bizem kömekleşeli» diýip, oňa goňşy-golamlarynyň birnäçesi telim ýola aýdypdy. Tagangül eje olaryň sözünü unamady. Şo köne edähedi bilen boldy. Indi oňa bu barada dil ýarýanam ýok. Kömekleşýärler-de ötägidýärler.

Aýjemal başga bir ýigide durmuşa çykdy. Onuň iki ogly, üç gyzy boldy. Ol indi üç-dört ýyl bári pensiýada. Olaryň öýi Tagangül ejäniň öýünden o diýen uzakda däl. Olar mahal-mahal duşuşýarlar. Biri-birine bakyşyp, sessiz düşünişýärler. Her sapar Aýjemaly görende Tagangül eje adamsy bilen sawçylyga barşyny, ogly Sähetmyradyň ysyrğa berip gidişini ýatlaýar. Özüne hernäçe erk etjek bolsa-da, gözýaş ondan rüstem çykýar.

Aýjemal durmuşa çykanda Tagangül ejä dünýä gapyşana dönüpdi. Adamsyny, ogluny ýatlapdy. Olary hyýalynda çagyrypdy. Ol uzak gije gözýaş döküpdi. Näçe aglasa-da, ony köşeşdiren bolmandy – özi aglap, özi goýupdy. «Ogluň gelmese, eýsem ol nätsin?!» diýip, içini gepledipdi. Şonda-da Tagangül ejäniň köşeşmegi kyn bolupdy. Sebäbi ol Aýjemalda özüniň oglunyň keşbini görýärdi. Sähelçeji bolسا, ol her sapar Aýjemaly görende ýüregi teselli tapardy.

Wagt Tagangül ejäniň jiger ýarasyny kem-kem bitirdi. Ýok, bitirmedi. Muňa – ýara ene ram etdi. Ol Aýjemallar toý-tomgy edende bardy. Aýjemal hem geldi. Ho öňrägem: «Içim gysyberdi. Soň siziň saglygyňyzy bileýin diýip gaýdyberdim men-ä» diýip geldi. Tagangül eje muňa biçak begendi. Ol gaza çay oturtmakçy boldy. Ony Aýjemal saklady: «Duruň, Tagangül eje. Men size kömekleşeyin» diýdi. Aýjemal çäýnek-käseleri ýuwuşdyryp, çay demledi.

Tagangül eje köpden bári aglmandy. Aýjemalyň çay demläp durşuna seredip welin, ol saklanyp bilmedi. Horkuldap, zaryn aglady.

– Sähetmyrat janym... Eý, meniň dünýä myradym... Hany, sen? Hany kakaň? Siz nirelerde?

Aýjemal oňaýsyz ýagdaýa düşdi. Öz eden işine ökümdi. Tagangül ejäni köşeşdirmäge synanyşdy. Bary peýdasyz boldy. Ene ýürek paralap, Aýjemaly gujaklap, ýene aglady...

Sähetmyrat ejesine jöwen bişere gelmegi wada edipdi. Ynha jöwenler bişdi. Olar bu ýyl bol hasyl getiripdir. Şo ýyl hem häzirkisi ýaly jöwen hasylly bolupdy. Indi bu näçe tiz orulsa, şonça gowy. Ýogsam guşlar munuň sähel salymda hasylyny

tükederler. Ene adamsyna, ogluna ýene garaşdy. Intizar gözlerini ýola dikdi. Ne adamsy, ne-de ogly göründi. Olara derek öýe Aýjemal baş-alty ýaşlaryndaky agtygy Sähetgeldiniň elinden tutup geldi.

– Tagangül eje, sag-gurgun otyrsyňyzmy?

– Hudaýa şükür! Bir mydar-a bar, Aýjemal. Hany, törräge geç – diýip, Tagangül eje özüni rahat alyp barmaga çalyşdy – Sähetgeldi jan, gel, meniň ýanyma. Men saňa köke bereýin. Sen-ä eýýäm up-ullakan bolupsyň.

– Ýok, men entek ullakan bolamok – diýip, Sähetgeldi jedirdedi. – Men ulalsam, soldat boljak!

– Ýok, balam, sen soldat bolma. – Tagangül eje Sähetgeldä köke uzatdy.

– Sähetgeldi, gel bärlik! – diýip, Aýjemal agtygyna azgyryldy.

– Häzir gaýdarys.

– Gyssanmaň, Aýjemal.

– Tagangül eje, men-ä aýak üstünden diýen ýaly...

– Beýle näme gyssagly işiň bar?

Aýjemal ak mata oralgy ysyrwany orta süýşürdi.

– Tagangül eje, men şo beren ysyrwany getirdim.

– Hä? – Tagangül ejäniň sesi sandyrap gitdi.

– Muny size gaýtaryp bermegiň henize-şu güne çenli ebeteýini tapman ýördüm. Indi gaýtarmasam boljak däl...

– O näme üçin, Aýjemal? Meniň o günki aglanym gaty gördüňmi? Ýok, ýok, menden aýyp etme. Men garry, sähel bolsa, gözüme ýapyşyberýärim. Yzyna al ysyrwany, Aýjemal! Muny saňa Sähetmyrat janym beripdi ahyryn! Isläniňi et. Ýöne maňa berme.

– Munuň hyrydary köpeldi, Tagangül eje. Çagalarymyň biri muny özüne ýadygärlik sorayar. Ýene biriniň muzeýde goýasy gelýär. Şu gün irden bolsa körpejäm: «Ysyrgadan iki sany altyn diş goýdurjak» diýip, şähre barýar. Elinden alyp galdym. Onsoňam...

– Aýjemal sözünü soňlap bilmedi: aglap goýberdi.

– Aýyp bor, Aýjemal, aýyp bor...

– Ysyrganyzy gözümiň göreji ýaly sakladym. Hiç ýerik dakynybam çykmadym...

– Wah, bilýän-le, Aýjemal.

– Ene, ene, aglama! – diýip, Sähetgeldi enesiniň synyndan çekdi. – Gaýdaly, gaýdaly!

– Ýör, Sähetgeldi janym – diýip, Aýjemal howlukmaç yerinden turdy. – Ysyrgany alyň, Tagangül eje. Menden aýyplaşmaň...

Aýjemal agtygy Sähetgeldi elinden tutup, yzyna garaý-garaý

barha daşlaşdy.

Ene Aýjemal ejäniň yzyndan delmirinip durşuna, umydy bilen
ebedilik hoşlaşýan ýaly, ajy gözyaş dökdí.

Şol gün Tagangül ejäniň gözyaşy döküle-döküle gutardy.

1982 ý.

Osman ÖDE. Hekaýalar